

снижении платежеспособного спроса населения. Для преодоления кризисных тенденций в молокоперерабатывающей промышленности, государство должно иметь долгосрочную комплексную программу развития отрасли. Для начала необходимо обеспечить стабильное производство и потребление молока и молочных продуктов, путем введения обязательных программ потребления этих продуктов в дошкольных и школьных учреждениях. Безусловно, без повышения уровня покупательной способности населения, надлежащего стимулирования государством производства и потребления молочной продукции, национальная молокоперерабатывающая промышленность, которая производит доступные молочные продукты из натурального и качественного сырья обречена на исчезновение.

Ключевые слова: молоко, молочные продукты, спрос, предложение, молокоперерабатывающая промышленность, молокоперерабатывающие предприятия.

Antoshchenkova V.V. Dairy Industry of Ukraine: Past and Present

The article examines the main trends in the dairy industry of Ukraine, due primarily to the growing shortage of raw materials, rising prices for dairy products while reducing the demand of the population. To overcome the crisis tendencies in the dairy industry, the state should have a long-term comprehensive program of development of the industry. First we need to ensure stable production and consumption of milk and dairy products, through the introduction of mandatory programs consumption of these products in kindergartens and schools. Of course, without an increase in the purchasing power of the population, adequate incentives the state of production and consumption of dairy products, the national dairy industry that produces dairy products available from natural and high-quality raw materials is doomed to extinction.

Keywords: milk, dairy products, demand, supply, dairy industry, milk processing enterprises.

Рецензент – Онегіна В.М., д.е.н., професор.

УДК 338.439.4

**ВПЛИВ РЕСУРСОЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ
НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ВИРОЩУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР**

**АРТЕМЕНКО О.О., К.Е.Н., ДОЦЕНТ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Головним обмеженням широкого впровадження інноваційних технологій в практику діяльності підприємств аграрного сектора є низький рівень забезпечення сільськогосподарського виробництва ресурсами, в першу чергу, фінансовими та інвестиційними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день менш ніж одну двадцяту частину сільськогосподарських підприємств можна віднести до високозабезпечених фінансовими ресурсами, а ефективно відтворюють розміщені у виробничому процесі фінансові ресурси менш ніж третина підприємств аграрного сектора. Основною причиною такої ситуації є низький ступінь концентрації капіталу в аграрному секторі, який позбавляє суб'єктів виробничої сфери можливості ефективно застосовувати економічні та управлінські інструменти підвищення результативності своєї діяльності. Задачі забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного виробника потребують пошуку та впровадження заходів, спрямованих на суттєве підвищення ефективності виробництва продукції навіть за наявності посткризових явищ [1, 2]. Більшість найраціональніших рішень знаходяться у площині застосування інноваційних інженерно-технологічних рішень, спрямованих на створення конкурентних, особливо, вартісних, переваг вітчизняних виробників.

Формулювання цілей статті. Існуючий рівень ресурсного забезпечення сільськогосподарських товаровиробників фактично є обмеженням комплексності застосування заходів з реалізації прогресивних техніко-технологічних рішень, а отже, обмеженням набуття конкурентних переваг за рахунок індивідуальних витрат підприємства на створення певних видів продукції.

Низька ефективність діяльності сльгоспвиробників зумовлює понижену інвестиційну привабливість підприємств галузі, що не сприяє підвищенню рівня концентрації капіталу в галузі. Залишковий рівень розвитку, зокрема, матеріально-технічної бази не відповідає виробничим задачам, що стоять перед підприємствами аграрного сектора, адже з його використанням неможливо реалізовувати прогресивні технології виробництва сільськогосподарської продукції. Застосування застарілих технічних засобів та технологічних прийомів значною мірою виключає можливості забезпечення необхідного рівня ефективності виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рівень концентрації капіталу в галузі може бути опосередкований через ресурсне забезпечення сільськогосподарського виробництва. Організаційно-економічне підґрунтя разом зі здобутками організації та управління поточною діяльністю визначають фактичний стан ресурсного забезпечення функціонування підприємств галузі. В залежності від рівня ресурсозабезпеченості нами виконано групування

суб'єктів господарювання. При цьому кількісними значеннями критеріїв ресурсозабезпеченості в рамках запропонованого підходу виступають вартість основних фондів та обсяг виручки від реалізації продукції, які приходяться на 1000 га сільськогосподарських угідь. Використання запропонованих кількісних характеристик з врахуванням якісних критеріїв, що характеризують стан матеріально-технічної бази товаровиробників, дозволяє визначити фактичний стан ресурсозабезпеченості галузі, а отже і рівень концентрації капіталу в ній. Згідно з даними групування найбільшу питому вагу 38,67 % мають сільськогосподарські підприємства з низьким рівнем забезпечення, а найменшу (4,89 %) — підприємства з високим рівнем ресурсного забезпечення. Питома вага підприємств низького та задовільного рівнів складає 70,23 %, а можливості для застосування прогресивних технологічних рішень, що мають забезпечувати конкурентоспроможність продукції, є лише у 29,77 % підприємств високого та достатнього рівнів.

Підприємства, що відносяться до високого та достатнього рівнів ресурсного забезпечення мають повну можливість реалізувати технологічні операції сучасних технологій виробництва продукції рослинництва. Останнє дозволяє також досягати додаткового ефекту від мінімізації обробітку ґрунту, поступово переходити до систем мінімального та нульового обробітку та завдяки впровадженню інтегрованих систем удобрення та захисту рослин отримувати стабільно високі врожаї основних культур.

Сільськогосподарські діяльність яких характеризується, не можуть в повному обсязі реалізовувати заходи з впровадження систем мінімального та нульового обробітку ґрунту, тому Основні їх зусилля підприємств з задовільним рівнем ресурсного забезпечення інтенсифікації виробництва продукції рослинництва мають бути спрямовані на використання якісного посівного матеріалу, вирощування сортів сільськогосподарських культур з високим потенціалом та запровадженні інтегрованих систем удобрення та захисту рослин. При цьому оптимальною стратегією розвитку господарської та технологічної політики підприємства є реінвестування фінансових результатів в створення такої матеріально-технічної бази, яка б забезпечувала можливість впровадження технологій, заснованих на мінімальному та нульовому обробітку ґрунту, які, в свою чергу, забезпечують найнижчий рівень витрат на створення продукції рослинництва.

Основними напрямками реалізації інноваційних технологічних рішень підприємствами низького рівня ресурсного забезпечення, питома вага яких серед підприємств аграрного сектора найбільша, є пошук можливостей для використання високоякісних посівних матеріалів та впровадження інтегрованих систем удобрення, заснованих на сучасних методиках програмування врожаїв. Це дозволить не тільки підвищити загальний рівень культури виробництва рослинницької продукції, а й підвищити врожаї сільськогосподарської сировини та стабілізувати результативність виробничо-господарської діяльності агропідприємств. При цьому саме стабілізація результатів виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників є основою підвищення ефективності їх комерційної активності та збільшення рівня концентрації капіталу в галузі.

Результати проведених досліджень демонструють суттєвий вплив ефекту масштабу на результативність застосування прогресивних техніко-технологічних рішень при виробництві продукції рослинництва. Наведені в табл. 1 дані ілюструють, що темп приросту урожайності сільськогосподарських культур, а отже результатів виробничо-господарської діяльності сільськогосподарських товаровиробників, значно випереджає темп приросту виробничих витрат на одиницю площі посіву у високому та достатньому рівнях та майже дорівнює йому у задовільному рівні (в якості базового для порівняння був використаний низький рівень ресурсного забезпечення). Досягнення позитивних результатів у реагуванні обсягів виробництва продукції на витрачання ресурсів залежить від комплексності підходу при реалізації заходів з впровадження прогресивних техніко-технологічних рішень та коригується специфічними умовами діяльності окремих агропідприємств. Результати виконаного дослідження свідчать, що техніко-технологічне забезпечення аграрного виробництва, у тому числі і виробництва продукції рослинництва, являє собою складно-структуровану багатоелементну систему, організаційно-економічне та техніко-технологічне втручання в яку може викликати як позитивні, так і негативні наслідки.

Впровадження інноваційних технологій і прийомів до виробничої практики обґрунтовується з технічної, агрономічної, екологічної та економічної точок зору.

Таблиця 1

**Порівняння темпів приросту врожайності
та витрат на одиницю площі посіву при різному
ресурсному забезпеченні виробництва**

Показник	Рівень ресурсного забезпечення			
	високий	достатній	задовільний	низький (базовий варіант)
Озима пшениця				
Темп приросту урожайності, %	173,3	140	43,3	0
Темп приросту витрат на 1 га, %	92,6	88,7	34,8	0
Індекс приросту урожайності по приросту витрат	1,87	1,58	1,24	—
Озиме жито				
Темп приросту урожайності, %	122,2	103,7	48,1	0
Темп приросту витрат на 1 га, %	51,8	57,8	46,1	0
Індекс приросту урожайності по приросту витрат	2,36	1,79	1,04	—
Ячмінь				
Темп приросту урожайності, %	195,5	136,4	72,7	0
Темп приросту витрат на 1 га, %	101	93,6	72,6	0
Індекс приросту урожайності по приросту витрат	1,94	1,46	1,00	—
Соняшник				
Темп приросту урожайності, %	191,7	125	33,3	0
Темп приросту витрат на 1 га, %	69,7	61,3	7,1	0
Індекс приросту урожайності по приросту витрат	2,75	2,04	4,69	—
Цукрові буряки				
Темп приросту урожайності, %	400	306,3	87,5	0
Темп приросту витрат на 1 га, %	200,5	158,7	69,9	0
Індекс приросту урожайності по приросту витрат	2,00	1,93	1,25	—

* Джерело: власні розрахунки

Основним критерієм, який визначає доцільність застосування системи технологій, заснованих на інноваційному підході, є економічний ефект, що формується у порівнянні із застосуванням традиційних техніко-технологічних систем землеробства. Головним економічним показником застосування технологічних рішень є рівень витрат, пов'язаних з реалізацією використаних технологічних рішень. Формою представлення технологічних регламентів підприємств є технологічні карти. При виконанні досліджень технологічної складової техніко-технологічного забезпечення рослинництва нами були розроблені технологічні карти вирощування основних товарних культур для чотирьох рівнів ресурсного забезпечення [3]. На їх підставі нами були розраховані показники нормативної виробничої собівартості з урахуванням вартості основних ресурсів в 2014 році (табл. 2).

Таблиця 2

Розрахункова виробнича собівартість вирощування озимої пшениці в агропідприємствах Харківської області у 2014 році

Показники	Значення показників по рівням ресурсного забезпечення			
	високий	достатній	задовільний	низький
Озима пшениця				
Урожайність, ц/га	82	75	50	30
Виробнича собівартість, грн/т	1057,76	113,3	1249,31	1364,26
Структура собівартості, %, в т.ч:	100	100	100	100
заробітна плата (основна, додаткова) з нарахуваннями, %	2,56	3,58	3,28	6,66
насіння, %	15,57	14,95	17,08	22,12
мінеральні добрива, %	32,47	32,74	25,86	10,89
засоби захисту рослин, %	4,93	5,85	6,78	7,34
ПММ, %	7,05	8,33	8,44	12,45
електроенергія, %	0,03	0,03	0,04	0,04
амортизаційні відрахування, %	15,96	10,63	12,45	14,07
ремонт основних засобів, %	4,69	6,31	7,88	8,05
транспортні витрати, %	1,16	1,01	0,96	0,75
плата за оренду зем. ділянок, %	2,65	2,67	3,82	4,94
інші матеріальні витрати, %	5,55	6,05	5,71	5,11
страхові платежі, %	3,83	4,08	3,99	3,92
загальноновиробничі витрати, %	3,55	3,77	3,71	3,66

Наведені в табл. 2 нормативи виробничої собівартості однієї з основних сільськогосподарських культур - озимої пшениці, враховують, як застосування певних агрозаходів, систем технологій, технічне забезпечення, а також є диференційованими у відповідності до рівня ресурсного забезпечення агровиробництва. Завдяки цьому вони складають нормативно-методичну основу планування на рівні підприємства, адже дозволяють у цілком визначений спосіб кваліфікувати його виробничі можливості шляхом віднесення до певної групи за рівнем ресурсного забезпечення.

Висновки. Визначені розрахункові показники виробничої собівартості є інформаційною базою, як для планування поточної діяльності підприємств, так і для прогнозування динаміки виробничих витрат в рослинництві в контексті зрушень в ресурсному забезпеченні агровиробництва. Зважаючи на все ще високу питому вагу товаровиробників, що відносяться до низького рівня ресурсного забезпечення, в їх загальній кількості, а також в контексті необхідності набуття відтворювальними процесами в агровиробництві розширеного характеру, ми маємо сприяти якомога швидшому скороченню кількості підприємств, що кваліфікуються як недостатньо забезпечені ресурсами виробництва.

Література.

1. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення : [монографія] / О. М. Алімов, В. М. Трегобчук та ін. — К. : Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2005. — 540 с.
2. Коваль П.В. Ефективність функціонування аграрних підприємств в умовах зміни темпів і пропорцій відтворення ресурсного потенціалу / П. В. Коваль // Економіка АПК. — 2012. — № 8. — С. 45–52.
3. Мазоренко Д.І. та ін. Інноваційні агро технології : [монографія] / За ред. Д. І. Мазоренка, Г. Є.Мазнева — Х. : ХНТУСГ, 2011. — 385 с.
4. Мазнев Г.Є. Інноваційні ресурсозберігаючі технології: ефективність в умова різного фінансового стану агроформувань. [монографія] / За ред. Г. Є.Мазнева / — Харків. : Видво «Майдан», 2015. — 592с.
5. Конкурентоспроможність національної економіки: [методичний матеріал] / А.В. Бабак, С.Ф. Биконя, О.Ю. Болохівтінова [та ін.]; за ред. Б.Є. Кваснюка. — К.: Фенікс, 2005. — 495 с. — (Ін-т економіки та прогнозування НАНУ)
6. Конкурентоспроможність: країна, регіон, підприємство: [зб. наук. праць] / за ред. Ю.В. Полунсєва — К., 2006. — 176 с. — (Рада конкурентоспроможності України)

7. Мочерний С.В. Економічний енциклопедичний словник: у 2-х т. / С.В. Мочерний, А.С. Ларіна, О.А. Устенко, С.Г. Юрій; за ред. С.В. Мочерного. – Т.2. – Львів: Світ, 2006. – 568 с.

8. Конкурентоспособность продукции и предприятия: [колл. монография] / Б.В. Буркинский, Е.В. Лазарева, И.Н. Агеева [и др.]. – Одесса, ИПРЭЭИ НАН Украины, 2002. – 132 с. – (ИПРЭЭИ НАНУ)

Артеменко О.О. Вплив ресурсозабезпеченості на ефективність інноваційних технологій вирощування сільськогосподарських культур

В статті розглянуті питання впливу рівня ресурсозабезпеченості на ефективність інноваційних технологій вирощування сільськогосподарських культур. Низький рівень концентрації капіталу в галузі може бути опосередкований також через ресурсне забезпечення сільськогосподарського виробництва. Визначені розрахункові показники виробничої собівартості є інформаційною базою, як для планування поточної діяльності підприємств, так і для прогнозування динаміки виробничих витрат в рослинництві в контексті зрушень в ресурсному забезпеченні агровиробництва. Зважаючи на все це високу питому вагу товаровиробників, що відносяться до низького рівня ресурсного забезпечення, в їх загальній кількості, а також в контексті необхідності набуття відтворювальними процесами в агровиробництві розширеного характеру, ми маємо сприяти якомога швидшому скороченню кількості підприємств, що кваліфікуються як недостатньо забезпечені ресурсами виробництва.

Ключові слова: ресурсозабезпеченість, інновації, техніко-технологічне забезпечення, інвестиції, економічний ефект.

Артеменко А.А. Влияние ресурсообеспеченности на эффективность инновационных технологий выращивания сельскохозяйственных культур

В статье рассмотрены вопросы влияния уровня ресурсообеспеченности на эффективность инновационных технологий выращивания сельскохозяйственных культур. Низкий уровень концентрации капитала в отрасли может быть опосредствован также через ресурсное обеспечение сельскохозяйственного производства. Определенные расчетные показатели производственной себестоимости являются информационной базой, как для планирования текущей деятельности предприятий, так и для прогнозирования динамики производственных расходов в растениеводстве в контексте сдвигов в ресурсном обеспечении агропроизводства. Судя по всему еще высокий удельный вес товаропроизводителей, которые относятся к низкому уровню ресурсного обеспечения, в их общем количестве, а также в контексте необходимости приобретения воспроизводительными процессами в агропроизводстве расширенного характера, мы должны способствовать как можно более быстрому сокращению количества предприятий, которые квалифицируются как недостаточно обеспеченные ресурсами производства.

Ключевые слова: ресурсообеспеченность, инновации, технико-технологическое обеспечение, инвестиции, экономический эффект.

Artemenko A.A. Influence of resource support for the effectiveness of innovative technologies of cultivation of agricultural crops

In the article the considered questions of influence of level of ресурсозабезпеченості are on efficiency of innovative technologies of growing of agricultural cultures. The low level of concentration of capital in industry can be mediated also through the resource providing of agricultural production. Calculation production cost figures are certain by an informative base, both for planning of current activity of enterprises and for prognostication of dynamics of production charges in a plant-grower in the context of changes in the resource providing of agrovirobnictva. To all appearances yet high specific gravity of commodity producers which belong to the low level of the resource providing, in their general amount, and also in the context of necessity of acquisition by reproductive processes in agrovirobnictvi extended

Keywords: *resource material well-being, innovations, technical and technological providing, investments, economic effect.*

Рецензент – Красноруцький О.О., д.е.н., професор

УДК 339.5:338.43

**СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
РИНКУ ЗЕРНА: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ**

**БАБАН Т.О., СТ. ВИКЛАДАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Питання державного регулювання ринку зерна в Україні останні роки набувають особливої актуальності. Адже вони напряму пов'язані з забезпеченням продовольчої безпеки країни, нормального функціонування та задовільного фінансового стану сільськогосподарських виробників, а також забезпеченням експортного потенціалу зернової галузі країни. Сучасна економічна ситуація вимагає удосконалення підходів щодо здійснення аграрної політики стосовно розвитку зернової галузі та запровадження її системності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням розвитку ринку зерна та його регулювання присвячені праці таких вітчизняних науковців як Майстро С., Кобута І., Онегіна В. та інших [5, 3, 6]. Вітчизняні науковці вказують на важливу роль держави у